

Pienet osaamiskokonaisuudet jatkuvan oppimisen tarjonnassa – kokemuksia PINKO-hankkeen benchmarkkauskierroksesta keväällä 2025

14.7.2025

PINKO Pienet osaamiskokonaisuudet työelämän tukena -hanke on 11 ammattikorkeakoulun yhteinen Euroopan unionin osarahoittama kehittämishanke, jossa tuetaan pienten osaamiskokonaisuuksien toteuttamista ammattikorkeakouluissa. Pienet osaamiskokonaisuudet (Micro-Credentials) perustuvat EU:n koulutuspoliittiseen päätökseen lähteä kehittämään jäsenmaissa 1-60 opintopisteen laajuisia kokonaisuuksia, joilla tuetaan osaamisen kehittämistä, osaamistason nostoa ja mahdollistetaan nopeampia siirtymiä työelämän muutostilanteissa. Euroopan neuvoston suosituksessa (2022/C 243/02) määritellään pieni osaamiskokonaisuus ja sen vähimmäisvaatimukset, joita mukaillen opetus- ja kulttuuriministeriö on julkaissut kansallisen pienten osaamiskokonaisuuksien viitekehysluonnoksen (2024).

Hankkeessa toteutettiin hanketoimijoiden benchmarkkauskierros, joka toi esiin ammattikorkeakouluissa vaihtelevia jatkuvan oppimisen käytäntöjä ja haasteita pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämisessä opintoasiainhallinnon ja laadunhallinnan näkökulmasta. Bechmarkkauskierrokselle osallistuivat hankkeessa mukana olevat 11 ammattikorkeakoulua (JAMK, Lapin AMK, SEAMK, KAMK, Humak, OAMK, Karelia, VAMK, DIAK, Savonia ja Centria). Lisäksi hankkeen ulkopuolisena korkeakouluna benchmarkattiin XAMK, jolla on merkittävä jatkuvan oppimisen tarjonta ja he ovat mukana kansainvälisessä allianssissa. Kierroksen

yhteydessä haastateltiin myös muutamia SEAMKin kanssa yhteistyössä olevia työelämän edustajia. Benchmarkkaukset toteutettiin noin tunnin mittaisilla TEAMS-haastatteluilla, joihin osallistui 2-7 henkilöä organisaatioiden eri toiminnoista. Alla esitetyt ajatukset perustuvat näihin vapaamuotoisiin keskusteluihin. Yksittäisen ammattikorkeakoulun tai työelämän edustajan vastaukset eivät ole tunnistettavissa alta.

Jatkuvan oppimisen nykykäytäntöjen yhtäläisyyksiä ja eroja ammattikorkeakouluissa

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi loppuvuodesta 2022 kansallisen jatkuvan oppimisen strategian 2030, joka esitteli 3+1 -mallin tukemaan asiantuntijana kehittymisen ja pätevöitymisen polkuja, lisäämään jatkuvan oppimisen saavutettavuutta ja tukemaan työyhteisöjen kehittymistä yhdistämällä myös TKI-työtä jatkuvan oppimisen toteutuksiin. Lisäksi strategiassa tuotiin esiin digitaalisen palveluympäristön kehittämistä. Pienet osaamiskokonaisuudet tukevat erityisesti asiantuntijana kehittymisen ja pätevöitymisen polkujen luomista, joilla voidaan vahvistaa yksilön työmarkkina-asemaa erilaisissa muutostilanteissa ja muutostarpeiden esiintyessä. Pienet osaamiskokonaisuudet nähdään lisänä tämänhetkiseen tarjontaan, joka koostuu mm. yhteistyöopinnoista toiselle asteelle ja korkea-asteelle, tutkintokoulutukseen pohjautuvaa avoimen AMK:n opinnoista ja polkuopinnoista, avoimen AMK:n opintokokonaisuuksista, erikoistumiskoulutuksista ja täydennyskoulutuksesta. Kaikilla ammattikorkeakouluilla oli toisen asteen ja korkea-asteen yhteistyöopintoja, sekä avoimen AMK:n ja täydennyskoulutuksen tarjontaa, mutta kokonaismäärät vaihtelivat merkittävästi ammattikorkeakoulujen välillä. Kukaan ammattikorkeakoulujen edustajista ei mieltänyt tarjoavansa tällä hetkellä pieniä osaamiskokonaisuuksia, vaikka tarjonta vastaa ainakin osittain pienten osaamiskokonaisuuksien määrittelyä. Tästä huomataan pienten osaamiskokonaisuuksien määrittelyn ja yhteisen ymmärryksen haasteet. Korkeakoulujen välillä on vaihtelua siinä, miten jatkuva oppiminen ja siihen liittyvä opetus sekä hallinto on organisoitu. Jatkuva oppiminen voi kuulua esimerkiksi korkeakoulun maksulliseen liiketoimintaan, opetuksen alaisuuteen tai toimia omana toimintayksikkönään. Useammassa ammattikorkeakoulussa yksikkörajat ylittävää yhteistyötä on kehitetty siten, että jatkuvan oppimisen tiimiin voi kuulua päätoimista hallinnon, TKI:n ja opetuksen henkilöstöä. Tämä on edistänyt kyseisissä ammattikorkeakouluissa jatkuvan oppimisen ja TKI:n yhteistyön tiivistymistä ja jatkuvan oppimisen prosessien jalkautumista jo hankkeiden suunnittelu- ja päättymisvaiheisiin. Tiivis yhteistyö jatkuvan oppimisen eri toimijoiden kesken helpottaa mm. tiedon kulkua, koulutustuotteiden suunnittelua, laadunvarmistusta ja hankkeista saatavien sisältöjen hyödyntämistä hankkeen päättymisen jälkeen. Keinoina voidaan käyttää esimerkiksi yhteisiä tapaamisia ja hankkeiden tulosten levittämistä myös jatkuvan oppimisen avainhenkilöille. Jatkuvan oppimisen ohjauksen resurssointi vaihteli myös suuresti ammattikorkeakouluittain. Ohjauspalveluita tarjosivat mm. jatkuvan oppimisen suunnittelijat tai -koordinaattorit, tutkinto-ohjelmien opinto-ohjaajat tai erillinen jatkuvan oppimisen opinto-ohjaaja. Kaikki tunnistivat kuitenkin pienten osaamiskokonaisuuksien lisäävän tarvetta ohjauspalveluille. Keskustelussa nousi esiin ajatuksia myös esimerkiksi useamman ammattikorkeakoulun yhteisistä jatkuvan oppimisen ohjauspalveluista tulevaisuudessa. Jatkuva oppiminen näkyi myös useamman korkeakoulun strategian ja opetussuunnitelmien

päivittämistyössä, jossa haluttiin korostaa mm. tutkintokoulutuksen modulaarisuutta ja ennakointivalmiuksia. Strategiatyöhön liittyen Digivisio-hankkeen myötä kehitetyt pedagogiset laatukriteerit olivat keskeisiä laadunvarmistuksen elementtejä etä- ja verkko-opinnoissa. Myös ennakointitiedon kerääminen ja hyödyntäminen mietitytti lähes jokaista ammattikorkeakoulua. Yleisesti jatkuvan oppimisen kehittäminen ja sen tärkeys korostui jokaisessa haastattelussa. Opetussuunnitelmauudistusten yhteydessä oli hyödynnetty työelämäedustajia ja julkisen sekä kolmannen sektorin toimijoita kokoamalla heitä pienryhmiin keskustelemaan tulevaisuuden osaamistarpeista. Kaikilla ammattikorkeakouluilla oli omia laatu- ja auditointikäytänteitä, jotka vaihtelivat toimijoiden välillä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (KARVI) vastaa korkeakoulukentän ulkoisten auditointien toteuttamisesta. Moni ammattikorkeakoulu olikin nostanut KARVI:n edelliseen auditointiin jatkuvan oppimisen korkeakoulun valitsemaksi arviointialueeksi. Osa ammattikorkeakouluista toteutti systemaattisemmin myös ulkoisten auditointikierrosten välillä sisäisiä auditointimenettelyjä. Sisäisissä auditoinneissa ei kuitenkaan ole huomioitu jatkuvaa oppimista itsenäisenä osa-alueena, vaan sen laadun arviointi sisältyi tutkintokoulutuksien arviointiprosesseihin. Laadunhallintaan käytettiin usein jatkuvan kehittämisen menetelmänä PDCA-sykliä. Keskustelua heräsi siitä, pitäisikö jatkossa jatkuvan oppimisen olla erillinen arviointikohde pienet osaamiskokonaisuudet mukaan lukien. Palautetta jatkuvan oppimisen opiskelijoilta kerättiin lähinnä opintojaksopalautteiden yhteydessä tai vuosittaisilla, erillisillä palautekyselyillä. Ammattikorkeakouluilla ei ollut myöskään käytänteenä tehdä seurantaa jatkuvan oppimisen vaikuttavuudesta yksilön työhön ja uraan liittyen. Hauta, Pöytälaakso ja Rintala (2022) ovat toteuttaneet aiemmin SEAMKissa pienen selvityksen avoimen ammattikorkeakoulun osaamiskokonaisuuksien ja korkeakouludiplomien vaikutuksista yksilön osaamisen kehittämisessä ja työmarkkinoilla. Tarkempi vaikuttavuuden seuranta koettiin kuitenkin useissa keskusteluissa innostavana ideana uraseurantakyselyjen kaltaisena. Jatkuvan oppimisen kansainvälisyys oli haastateltavissa ammattikorkeakouluissa vielä melko pientä. Monet ammattikorkeakoulut keskittyivät tarjoamaan kansallisesti jatkuvan oppimisen palveluita ja kansainvälisyys nähtiin erityisesti tulevaisuuteen suuntautuvana haasteena ja kehittämiskohteena. Kansainvälisyys näkyy tällä hetkellä jatkuvan oppimisen toiminnoissa enimmäkseen hankkeiden, allianssien ja muiden kansainvälisten yhteistyöverkostojen muodossa.

Yhteisesti tunnistettuja haasteita pieniin osaamiskokonaisuuksiin liittyen

Haastattelujen perusteella ammattikorkeakoulut tunnistivat yhteensä kuusi yhteistä pieniin osaamiskokonaisuuksiin liittyvää haastetta: Ammattikorkeakoulujen jaetun, yhteisen ymmärryksen hajanaisuus: OKSA – Opetus- ja koulutussanaston mukaan (2024) pieni osaamiskokonaisuus on tutkintoa pienempi määrä opintoja tai hankittua osaamista, jonka osaamistavoitteet on kuvattu ja laajuus on määritetty sekä arvioitu luotettavasti ja, josta oppija saa sähköisen todistuksen. OKSA:n mukaan korkeakoulujen tarjoama pieni osaamiskokonaisuus voidaan toteuttaa esimerkiksi tutkintokoulutuksesta johdettuna opintokokonaisuutena tai opintojaksona, erikoistumiskoulutuksena, avoimen ammattikorkeakoulun opintona tai täydennyskoulutuksena. Euroopan neuvoston suosituksessa (2022/C 243/02) pieni osaamiskokonaisuus on:

> *"'Micro-credential' means the record of the learning outcomes that a learner has acquired following a small*

volume of learning. These learning outcomes will have been assessed against transparent and clearly defined criteria. Learning experiences leading to micro-credentials are designed to provide the learner with specific knowledge, skills and competences that respond to societal, personal, cultural or labour market needs. Micro-credentials are owned by the learner, can be shared and are portable. They may be stand-alone or combined into larger credentials. They are underpinned by quality assurance following agreed standards in the relevant sector or area of activity."

Monilla korkeakouluilla on tällä hetkellä tarjota opetussuunnitelmiin perustuvia pienten osaamiskokonaisuuksien määrittelyn kaltaisia koulutuksia, mutta suurin osa odottaa yhteistä viitekehystä ja yhteisen ymmärryksen kehittymistä pienten osaamiskokonaisuuksien tuottamiseen. Samalla odotetaan opetus- ja kulttuuriministeriön tarkennuksia kansalliseen viitekehysluonnokseen (2024) Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittamien pienten osaamiskokonaisuuksien pilottien tulosten pohjalta. Suurimpina kysymyksinä haastatteluissa nousi epätietoisuus siitä, miten nykyistä jatkuvan oppimisen palvelutarjontaa tulisi vielä kehittää vastaamaan pienille osaamiskokonaisuuksille asetettuja vaatimuksia. Osa ammattikorkeakouluista näki pienet osaamiskokonaisuudet vahvasti tutkintokoulutuksesta johdettuina moduuleina, opintojaksoihin ja niiden osiin kytkeytyvinä tuotteina, kun taas osa näki mahdollisuuden yhdistellä tutkintokoulutusta, täydennyskoulutusta ja TKI-toimintaa täysin uudenlaisiksi osaamista kehittäviksi kokonaisuuksiksi. Eriävät käytännöt oppimistapahtumien ja osaamisen dokumentoinnissa: Pienten osaamiskokonaisuuksien keskeinen tunnusmerkki on niiden työelämärelevanssi. Jotta tämä saavutetaan, haastatteluissa nousi esiin huoli osaamisen dokumentoinnin erilaisista käytänteistä ammattikorkeakoulujen välillä. Tällä hetkellä ei ole yksiselitteistä käsitystä siitä, milloin oppimistapahtumista myönnetään esimerkiksi opintopisteitä ja/tai osaamismerkkejä. Haastatelluilla oli myös eriäviä näkemyksiä esimerkiksi osaamismerkkien hyödyntämisestä oppimistapahtuman dokumentoinnissa ja osaamisen tunnistamisen välineenä. Toinen keskeinen huomio liittyi opintosuoritusten jakamiseen myös epävirallisemmissa kanavissa (esimerkiksi sosiaalisen median kanavat), jotka voivat olla kuitenkin oppijalle ja työnantajille merkityksellisiä. Toisaalta myös esimerkiksi pinoutumisen tai kertyvyyden dokumentoiminen voi olla haastavaa nykyisillä menetelmillä. Korkeakoulut ovat myös eri vaiheissa dokumentoinnin sähköistämisessä mm. sähköisten todistusten käyttöönotossa. Jatkuvan oppimisen toimijoiden yhteisten prosessien kehittäminen: Haastatteluissa tunnistettiin tarpeita vahvistaa ammattikorkeakoulujen sisäisiä TKI:n, jatkuvan oppimisen ja opintoasiainhallinnon yhteisiä toimintatapoja, jotta voidaan varmistaa riittävän aikainen tiedonkulku ja sen leviäminen kaikille avaintoimijoille erilaisia koulutuksia luodessa. Näin ollen esimerkiksi hankkeissa syntyvää tietoa voitaisiin hyödyntää entistä paremmin pienten osaamiskokonaisuuksien rakentamisessa. Yhteiset prosessit myös nopeuttavat varautumista äkillisiin osaamistarpeisiin vastaamisessa. Lisäksi monessa haastattelussa huomiota kiinnitettiin pienten osaamiskokonaisuuksien vertailtavuuteen ammattikorkeakoulukentällä kansallisesti ja kansainvälisesti. Yhteisen, jaetun ymmärryksen nähtiin tukevan erityisesti pienten osaamiskokonaisuuksien laatua ja mahdollistavan paremman vertailua kansallisesti niin korkeakoulujen kuin työelämän toimijoidenkin kesken. Jotta pienet osaamiskokonaisuudet voisivat olla vaikuttavia välineitä osaamistason nostoon ja urapolkujen suuntaamiseen, tulisi niiden olla selkeitä, helposti ymmärrettäviä ja yleisesti tunnistettu tapa kehittää osaamista. Tarve systemaattisemmille jatkuvaan oppimiseen keskittyville laadunhallinnan käytänteille: Vaikka kaikki korkeakoulut toteuttavat laadunhallintaa osana toimintaa, haastattelujen perusteella huomattiin tarpeita suunnata laadunhallintaan liittyviä prosesseja

myös erikseen jatkuvalle oppimiselle. Tällä hetkellä arviointikäytänteet kytkeytyvät vahvasti tutkintokoulutukseen, jolloin kaikkia jatkuvan oppimisen osa-alueita ei saada huomioitua tasapuolisesti. Pienten osaamiskokonaisuuksien eri aikainen kehittäminen kansallisesti ja kansainvälisesti: Koska pienet osaamiskokonaisuudet ovat EU-tasoinen koulutuspoliittinen ratkaisu vastata työelämästä nouseviin osaamistarpeisiin, on niiden kehittämiseksi luotu useita erilaisia kansallisia ja kansainvälisiä kehittämistoimenpiteitä. Tämä asettaa haasteita yhteisen ymmärryksen luomiselle ja siten myös vertailtavuuden varmistamiselle. Myös kansainväliset yhteistyöverkostot ja allianssit kehittävät pieniä osaamiskokonaisuuksia, mikä voi johtaa hitaampaan jaetun ymmärryksen kehittymiseen. Työelämäyhteistyöhön liittyvien käytänteiden kehittäminen: Kaikilla haastatelluilla ammattikorkeakouluilla on strategisia kehittämiskumppaneita ja avainkumppaneita, joiden kanssa he tekevät tiivistä yhteistyötä. Työelämän kanssa tehtävän yhteistyön muodot ovat hyvin moninaista liittyen esimerkiksi opetussuunnitelmien kehittämiseen, täydennyskoulutusten suunnitteluun ja toteutukseen sekä muuhun opetusta tukevaan yhteistyöhön (vierailijaluennoitsijat, harjoittelupaikat, opinnäytetyöaiheet ym.). Toimintatavat vaihtelevat suuresti ammattikorkeakouluittain, mutta yhteisesti todettiin tarvetta toiminnan systematisoinnille pienten osaamiskokonaisuuksien näkökulmasta työelämälähtöisyyden varmistamiseksi. Haastatellut työelämän edustajat suhtautuivat lähtökohtaisesti myönteisesti systemaattisten yhteistyökäytänteiden luomiselle pieniin osaamiskokonaisuuksiin liittyen. Mahdollisuuksina nähtiin mm. erilaiset asynkronisesti ja synkronisesti toimivat verkostot ja alustat, joissa voitaisiin keskitetysti tuoda esiin monialaisia työelämän akuutteja osaamistarpeita, levittää tietoisuutta ajankohtaisista koulutusmahdollisuuksista ja suunnitella hanke- ja koulutusyhteistyötä edelleen. Tämä mahdollistaisi kohtaamisia korkeakoulun ja työelämän edustajien kesken sekä loisi suoria kanavia välittää ennakointitietoa sekä kehittämis- ja yhteistyötarpeita erityisesti työntekijöiden osaamisen kehittämisen ja urapolkujen tukemisen näkökulmasta. Työelämän edustajat näkivät oman toimintaympäristönsä potentiaalisina markkinointi- ja pilotointialustoina uusille koulutuksille, pienille osaamiskokonaisuuksille, mikä palvelisi molempia osapuolia laadunhallinnan näkökulmasta. Osalta työelämän edustajista tuli ehdotuksia ja he tunnistivat tarvetta kuvata pienten osaamiskokonaisuuksien tuottamaa osaamista kansallista tutkintojen viitekehystä yksityiskohtaisemmalla tasolla: esimerkiksi pienen osaamiskokonaisuuden osaamistaso voitaisiin kuvata olevan perustasoa, soveltamistasoa tai asiantuntijatasoa (vrt. kansallisen viitekehyksen viisiportainen osaamistasojen kuvaus). Vaikka kaikki työelämän edustajat suhtautuvat erittäin myönteisesti yhteistyöhön ja osaamisen kehittämiseen, tulee resurssiviisaus huomioida toteuttamalla koulutuksia ja osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia monimuotoisesti yhdistellen lähi-, etä- ja verkko-opetusta tarkoituksenmukaisesti. Pienten osaamiskokonaisuuksien tuottama lisäarvo nähtiin toteutuvan myös ennen työsuhteen alkua ja sen aikana, jolloin pienet osaamiskokonaisuudet voisivat avata uusia urapolkuja organisaatioissa.

Ammattikorkeakoulujen toiveita pienten osaamiskokonaisuuksien prosesseille ja

laadunhallinnalle

Keskeisimmät ammattikorkeakoulujen toiveet liittyivät jaetun ymmärryksen saavuttamiseen ja uusien käytänteiden luominen pieniin osaamiskokonaisuuksiin liittyen. Yksi suurimmista huolenaiheista liittyi pienten osaamiskokonaisuuksien vertailtavuuteen ja siihen, että työnantajat tunnistavat pienten osaamiskokonaisuuksien arvon ja tuottaman osaamisen muutostilanteissa tulevaisuudessa. Tähän voidaan vastata yhteisellä kansallisella viitekehyksellä ja sieltä nousevilla laadunhallinnan toimenpiteillä. Pienet osaamiskokonaisuudet edellyttävät uudenlaisia toimintamalleja hyödyntää TKI-työtä ja opintoasiainhallinnon prosesseja. Kokonaisprosessi, joka huomioi vaiheet tarjonnan suunnittelusta, tarjonnan julkaisuun ja markkinoimiseen sekä opintosuoritusten dokumentoimiseen ja jakamiseen oppijalle, mahdollistaa ketterän väylän uudistaa osaamista ja yhdistää eri koulutusmuotojen vahvuuksia. PINKO-hankkeen benchmarkkauskierros osoitti, että pienten osaamiskokonaisuuksien kehittäminen on monella tavalla keskiössä korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategioissa. Samalla se paljasti useita yhteisiä haasteita ja kehittämistarpeita, joihin voidaan vastata tällä yhteisellä kehittämistyöllä. Seuraavat askeleet on otettava kansallisten linjausten selkeyttämiseen, laatutyön yhdenmukaistamiseen ja käytännönläheisen yhteistyön tiivistämiseen korkeakoulujen ja työelämän välillä. Yhteistyö, jaettu ymmärrys ja tarvittavilta osin yhteiset määrittelyt muodostavat kivijalan, jonka varaan vaikuttavia ja laadukkaita pieniä osaamiskokonaisuuksia voidaan rakentaa.

Hirsimäki Terhi
Suunnittelija, jatkuva oppiminen
SEAMK**Hauta Essi**
Asiantuntija, TKI
SEAMK

Sundell Eva
Suunnittelija, opintoasiat
VAMK

Kaustinen Sirpa
Suunnittelija, Jatkuva oppiminen
VAMK

SEAMK on mukana Euroopan Unionin osarahoittamassa hankkeessa yhteistyössä Vaasan ammattikorkeakoulun kanssa erityisesti työpaketti 3 osalta, jossa tavoitteena on mallintaa pienten osaamiskokonaisuuksien laadunhallintaan ja opintohallintoon liittyviä prosesseja.

Päätoteuttaja Oulun ammattikorkeakoulu. Osatoteuttajina SEAMK, DIAK, JAMK, VAMK, SAVONIA, HUMAK, CENTRIA, KAMK, KARELIA ja LAPIN AMK.

Lähteet

Euroopan neuvoston suositus (2022/C 243/02). Neuvoston suositus eurooppalaisesta lähestymistavasta pieniin osaamiskokonaisuuksiin elinikäisen oppimisen ja työllistyvyyden tukemiseksi. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32022H0627(02) Hauta, E., Pöytälaakso A. ja Rintala H-M. 2022. Osaamiskokonaisuuden suorittamisen vaikuttavuus oman osaamisen kehittymiseen ja osallisuuden kokemuksen vahvistumiseen työmarkkinoilla. Sivut 180-196. Teoksessa Varamäki, E., Joensuu-Salo S. ja Viljamaa A-M. (toim.). SEAMK-SAMK Tutkimusfoorumi 2022. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/788559/B178.pdf?sequence=4&isAllowed=y OKSA Opetus- ja koulutussanasto. 2024. Pieni osaamiskokonaisuus. https://iri.suomi.fi/terminology/oksa/c1795 Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2022. Maailman osaavimmaksi kansaksi. Jatkuvan oppimisen strategia 2030. Maailman osaavimman ja sivistyneimmän kansan kotimaaksi Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2024. Pienten osaamiskokonaisuuksien kansallinen viitekehys/linjaus. Työryhmän raportti 2.4.2024. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/bf38c444-aabd-47a6-a39c-f991e755a770/7e7c4364-31e2-4714-b017-43b4a2edd3e5/MUISTIO_20240409071513.pdf